

Sjøfarts- og fiskerikomiteen og den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 22. november 1962 kl. 10.

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens formann, F i n n M o e .

Til stede var: Brommeland, Eikrem, Engan, Hamran, Johannes Holm (for Hareide), Asbjørn Holm, Helge Jakobsen, Sunniva Hakestad Møller, Nybø, Johs. Olsen, Toppe, Warholm, Haus (for Bondevik), Braadland, Kjøs, Langhelle, Flem (for Langlo), Finn Moe, Klippenvåg, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Stray, Hambro (for Bergesen), Borgen, Borten, Offerdal (for Dahl), John Lyng, Treholt.

Til stede fra Regjeringen: Fiskeriministeren, statsråd Lysø, og industriministeren, statsråd Holler.

Formannen: Møtet er, som alle vil vite, sammenkalt for at vi skulle kunne fortsette og avslutte debatten om Findus-konsesjonen. Jeg skal høre om det er noen som forlanger ordet.

Johs. Olsen: Som man vil vite, fremla jeg på det første møtet et forslag som et diskusjonsgrunnlag i denne saken, og i forrige møte sa representanten Bondevik at han i prinsippet var enig i det som jeg hadde foreslått som et diskusjonsgrunnlag. Her heter det:

"Regjeringen anmodes om å stille konsesjonssøknaden fra A/S Findus i bero inntil 31. desember 1965. Dette tidsrom er også nødvendig for å få en avklaring om Norges medlemskap i EEC og den rasjonalisering som den bebudede konsesjonslov for fryserinæringen innebærer."

Hr. Bondevik mente, så vidt jeg forsto ham, at det var nødvendig å få en slik avklaring før man anbefalte å gi konsesjon, men at tidspunktet 31. desember 1965 var for sent. Til det vil jeg si at tidspunktet er det ikke så mye å hefte seg ved. Det vi er enige om, hr. Bondevik og jeg, er at det er nødvendig i prinsippet å få en bedre avklaring før man gir konsesjon. En avklaring vil man jo selvfølgelig også få hvis man sier at man stiller dette i bero inntil 31. desember 1963. I et av dokumentene, som er underbilag fra Fiskeridepartementet, Kontoret for anlegg og industri, står det nederst på side 4:

"Den viktigste særbestemmelsen for A/S Findus, Hammerfest, gir artikkel 4 litra c. Dette firma skal nemlig kunne fortsette produksjonen av fisk og fiskevarer selv om Freia og Marabou eier eller kontrollerer selskapet. Ifølge avtalen (artikkel 1 g) er de for øvrig forpliktet til dette inntil 31. desember 1963 eller om Nestlé ønsker det, inntil 31. desember 1964".

Etter avtalen er de altså – så vidt jeg kan forstå av det som er nevnt her – forpliktet til å produsere og levere fiskevarer til Nestlé til 31. desember 1963, og hvis Nestlé ønsker det, inntil 31. desember 1964. Ut fra det som er sagt før, og ut fra det som foreligger, kan jeg ikke se at det er noen vanskelighet for Freia eller A/S Findus i Hammerfest å fortsette med den nåværende størrelse av driften inntil

slutten av 1963. Ergo vil det overhodet ikke skje noen innskrenkning i driften. Den kan gå i all fall til utgangen av 1963 som nå. Til utgangen av 1963 har vi de månedene som er igjen av dette året og hele 1963, og da skulle man tro at vi også får mer avklaring i spørsmålet om norsk medlemskap i EEC, slik at man da har bedre vurderingsgrunnlag – eller kanskje noe før dette – til å kunne ta en avgjørelse og til å gi Regjeringen de nødvendige råd.

Når det gjelder den andre begrunnelsen, nemlig konsesjonsloven som er under arbeid og som vi vel får til behandling før denne stortingssesjonen slutter, er det klart at det også har betydning å få den behandlet i Stortinget først.

Endelig vil jeg få opplyse at etter de oppgaver jeg har fått i en annen forbindelse fra Båtsfjord handelsstands forening, har Båtsfjord ved siden av Fi-No-Tro's anlegg på 20 tonns kapasitet pr. døgn også fått bygd ferdig 7 mindre anlegg på tilsammen 40 tonns kapasitet, mens 3 anlegg er under bygging, slik at det i Båtsfjord vil bli 11 anlegg når disse 3 er ferdigbygd. Dessuten har man andre anlegg fra Kiberg i øst til Sørvær i vest i Finnmark fylke, foruten de i Troms. Det er minst 27 anlegg i Finnmark som er ferdig og produserer, og 5 anlegg er under planlegging og vil bli reist. Tilsammen vil disse anleggene i Finnmark, ha, utenom Findus, en produksjonskapasitet på 220 tonn filet pr. døgn. Det vil si at bare på 100 driftsdøgn vil disse fryseriene – de fleste er bygd, og de som står igjen er bare små fryserier – produsere 22 millioner kg. filet. Det vil svare til 50 000 tonn råfisk. På 200 døgn vil det selvfølgelig bli dobbelt så mye, og dette er utenom Findus, slik at produksjonskapasiteten for fileten er mye større enn den jevne tilgang på råstoff.

Det kan være enkelte tider av året, når for eksempel seifisket slår til i juli og august måned, når lodda kommer under land en måned eller to, og vårtorskefisket, som er det store fisket, slår til, at det kan bli fanget så store mengder at selv om man bygde anlegg som hadde 50 pst. mer kapasitet, ja, sågar 100 pst. mer kapasitet, enn de anlegg vi har, ville man ikke greie å filetere all denne fisken, så framtidig den var av en slik kvalitet at den kunne fileteres – men kvaliteten er jo ikke slik. Allikevel ville man ikke greie å ta toppene. Det ville jo bli en underskuddsaffære av rang hvis man skulle bygge fryserier slik at de kunne ta alle toppene.

Jeg tror derfor ikke det er noen som helst skade skjedd om man venter et år før man eventuelt anbefaler denne konsesjonen gitt, hvis man kommer til det etter at saken er avklart. Av disse tallene, som er tilgjengelige for enhver og som kan dokumenteres, kan man regne seg til at det vil bli vanskeligheter, at det vil bli krig om fisken fordi det er for lite fisk – når man tar hensyn til en jevn tilgang – til å dekke den kapasitet som er utbygd, selv uten utvidelse av Findus. Når et så stort selskap som Nestlé skal begynne å operere i et distrikt hvor det er et så stort behov for fisk til anleggene, er det vanskelig å komme bort fra den tanke, i all fall for den som kjenner fiskerinæringen, og det er fiskerorganisasjonenes folk, at det vil bli en "haiing" gjennom prisene for å få fisk til de forskjellige anlegg. Når man ser det samfunnsmessig og fiskerimessig vil det på lengre sikt ikke være bra.

Under henvisning til det som her er nevnt, vil jeg si meg enig med hr. Bondevik i hans syn, at det ikke er nødvendig å si utgangen av 1965, men utgangen av 1963.

Dessuten vil jeg gjerne nevne at det er en ting som ikke er opplyst. Departementet fremlegger de ting som det synes det bør gjøre i en slik sak. Jeg tror det har en viss betydning å opplyse komiteen om at det under hånden til meg er opplyst at fiskeridirektøren, som er kjent som en mann som har greie på saker og ting når det gjelder fiskeriene, har det samme syn som han tidligere har hatt, nemlig at man ikke på det nåværende tidspunkt skal anbefale denne konsesjonen gitt.

Borgen: Jeg har tidligere uttalt meg i lignende retning som hr. Johs. Olsen nå gjorde, og som hr. Bondevik også har gjort, nemlig å anbefale en utsettelse av behandlingen av konsesjonssøknaden. Etter å ha fått de opplysninger som er lagt fram i de to møter vi har hatt i disse to komiteene, og sett de dokumenter som er kommet i mellomtiden, har jeg for min personlige del nærmest gjort meg opp den mening at det kanskje ikke er noen særlig grunn til i det hele tatt å utsette saken, men at det kunne være like bra om Freia/Marabou og Nestlé fikk klar beskjed om at konsesjon ikke kan gis. Slik tyder jeg dokumentene og de opplysninger som foreligger. Skulle jeg gi Regjeringen et råd rent personlig i dag, ville det bli at denne konsesjonen på det nåværende tidspunkt ikke under noen omstendighet bør eller må gis.

Jeg vil imidlertid subsidiært ikke ha noe å innvende mot at det blir tatt noe lengre tid på å undersøke forholdene, og at det første standpunktet er at saken blir utsatt.

Når jeg kan slutte meg til det som er sagt av hr. Johs. Olsen og hr. Bondevik tidligere i så måte, skyldes det ikke minst at jeg synes det fremdeles er en del nokså uklare punkter med hensyn til hvordan forholdet vil bli om konsesjon ikke blir gitt. Jeg sikter da først og fremst til passusen i avtalen mellom Freia/Marabou og Nestlé om salg av aksjene, der Hammerfest-fabrikken blir forpliktet til, om konsesjon ikke blir gitt, fram til 30. juni 1967 å levere fisk til Findus International til en pris som svarer til fabrikkens selvkostende, og i dette selvkostende skal det ikke være iberegnet utbytte på aksjene og heller ikke eventuelle skatter. Dette synes meg å være en ganske eiendommelig avtale, og jeg vil gjerne spørre om de to departementer som her er representert, har foranlediget noen nærmere undersøkelse av gyldigheten og lovligheten av en slik bestemmelse. Har dette punkt vært forelagt Lønns- og prisdepartementet? Jeg reiser tvil om det i det hele tatt kan være lovlig å inngå en avtale av den karakter som det her gjelder, der varene skal leveres til rent selvkostende, uten at det regnes med utbytte av aksjekapitalen og ikke engang skatter. Vel, det er mulig at det kan være lovlig, fordi leverandøren her forplikter seg til uvanlig lav pris, men ut fra det konkurranseforhold som dermed inntreffer overfor de andre som skal holde fryseribedrifter gående og kunne gi fiskerne en anstendig pris for råvaren, synes jeg nok at en slik avtale må være helt utilstедelig og i all fall grense til det ulovlige. Jeg vil gjerne be om at dette blir undersøkt nærmere.

Det er også et annet punkt som er uklart, og som for så vidt kan gi grunnlag for å si at det her kan foretas en utsettelse. Når det gjelder spørsmålet om å få norske interessenter inn i bildet, står jo påstand mot påstand. I de to tidligere møter vi har

hatt i disse to komiteene, har jeg stilt spørsmål til fiskeriministeren både om norske interessenter er forespurt og hvilke interessenter, og på hvilke vilkår. På det første av disse spørsmål har fiskeriministeren to ganger svart bekreftende at norske interessenter er forespurt, og at det er gjort alle mulige anstrengelser for å få dem til å interessere seg for å overta. På den pressekonferansen som statsministeren holdt nylig – og etter det siste møtet i disse komiteene – uttalte han meget bestemt at det i det hele tatt *ikke* var gjort forsøk på å få norske interessenter til å gå inn på dette. Han føyet til at slik kontraktsbetingelsene forelå – nå gjentar jeg det bare etterren hukommelse, så det kan være upresist – var det slike forhold at det ikke var så godt å få norske til å gå inn på det. Og det er jo nokså rimelig. Men her står fiskeriministerens svar på mine spørsmål i to møter i direkte strid med det statsministeren uttalte på pressekonferansen. En av delene må jo være det riktige og den andre det uriktige, og før Stortinget sier sitt siste ord i denne sak, bør det jo være brakt på det rene hvor vidt det har vært gjort forespørsler til norske interessenter, hvem de er og på hvilke vilkår. – Det kan jo ikke være snakk om at en her skal by norske interessenter de vilkår som Freia/Marabou får etter avtalen. Det er en ren spesialhistorie som går inn som et ledd i en stor avtale som det ikke er mulig for noen her å ha oversikt over. Men bedømt rett fram er avtalevilkårene for den del vi kjenner slike at det ikke er mulig for en bedrift som skal drive på rent forretningsmessig grunnlag, å ta på seg slike byrder og forpliktelser som de medfører. Det må jo en spesiell ordning til ellers for å få norske interessenter til å klare seg, og det mener jeg det må være Regjeringens, eventuelt Stortingets, oppgave å få til, og det kreves ikke større anstrengelser og løft enn at det måtte være overkommelig, når det gjelder å berge norske interesser, slik som i dette tilfelle.

La meg til slutt bare få si at også de opplysninger vi har fått forelagt her om at det skulle være uomgjengelig nødvendig at man engasjerte seg med Nestlé-selskapet for å få tilstrekkelig slagkraft på det internasjonale marked for norsk frossenfisk, er utsagn som er nokså dårlig underbygget. Jeg har i mellomtiden brakt på det rene at det norske storselskapet som opererer med frossenfisk, etter ganske mange vanskeligheter har klart å etablere seg overmåte godt, og at det uten videre vil være i stand til å overta også det kvantum som Hammerfest-fabrikken vil kunne produsere. Det er ingen ting som tyder på at ikke det selskapet jeg sikter til, Frionor, vil være fullt ut konkurransedyktig når det gjelder å skaffe avsetning for norsk frossenfisk. Det som det her står om, er hvor vidt et utenlandsk storkonsern som ennå er under utbygging når det gjelder frossenfiskomsetningen, skal få det fortrinn som ligger i å få tak i verdens beste råstoff. Det er det bare noen ganske få land som har, og Norge er ett av de land som kan få tak i verdens beste råstoff på området. Hvis konsesjon blir gitt, må Regjeringen være klar over at man da har gitt fra seg en del av det fortrinn som vi burde verne om for norske interesser, og at dette kan bli brukt til å konkurrere ut våre egne fryserier langs kysten og vår egen – jeg vil gjerne kalle det vår egen når det gjelder Frionor – salgsorganisasjon i utlandet.

Røiseland: Det var berre eit spørsmål der som eg meiner har ikkje så lite å seie for vurderinga. Det blir sagt at det er fryserikapitet nok i Finnmark og Nord-

Norge utanom Findus. Eg har også eit visst inntrykk av at det er ein del som meiner at vi har salskapasitet nok ute utan Findus – utan at dette er sagt heilt tydeleg. Så er det vidare sagt før at Findus har somme tider pressa prisane på fisken oppover. Er det då slik å forstå at Findus-anlegget i Hammerfest ikkje har vore til noka nytte for fiskarane? Kan det rett og slett leggjast ned og avviklast utan ulemper? Og eg vil då gjerne spørje: Kvifor har vi ikkje fått høyre det før? Kvifor har då Finnmark før gått inn for at staten skulle yte tilskot og strekkje seg svært langt overfor Findus-anlegget i Hammerfest? Eg synest ikkje det er samanheng mellom det som er sagt og gjort før og det som blir sagt no. No veit ein ikkje rett kva ein skal byggje på.

Brommeland: Da jeg hørte på hr. Borgens innlegg, fikk jeg nærmest inntrykk av at det var forskjellige dokumenter vi hadde lest. Jeg sitter igjen med det inntrykk etter å ha lest dokumentene og studert den avtalen som er inngått, at jeg ikke kan forstå hvordan en ansvarlig regjering under slike omstendigheter skulle kunne nekte å gi konsesjon. Denne bedriften i Hammerfest vil jo faktisk med tiden gå sin undergang i møte, så strenge betingelser som det er satt inn i avtalen.

Jeg kan da personlig, for mitt vedkommende, gjenta det som er sagt før når det gjelder selve realiteten i saken, at vi er kommet i en situasjon hvor vi må velge den vei å gi konsesjonsbetingelser som best mulig kan ivareta norske interesser, både med hensyn til Frionor og andre selskaper.

På den annen side har jeg ikke forstått det slik, selv om jeg er klar over at det vil være uheldig for Freia om det blir en utsettelse med hensyn til avgjørelsen, at disse betenkelighetene er av en så gjennomgripende karakter, så jeg vil på vegne av min gruppe få si at vi gjerne vil at Regjeringen nytter den fristen som er gitt før det må gis svar på konsesjonssøknaden. Om situasjonen hadde vært den at konsesjonen måtte gis nå, ville ikke vi – og jeg regner med at ingen ville ha kunnet gjøre det – kunne ha tatt ansvaret for på dette tidspunkt å gå imot. Men vi vil be om – og det er det råd vi som gruppe vil gi Regjeringen – at man tar den betenkningstid som avtalen gir. Selv om det vil være noe uheldig for Freia, tror jeg det vil kunne være en fordel for Frionor og de øvrige norske fryseribedrifter at man får dette ene året til å konsolidere driften.

Braadland: Det var bare en liten bemerkning i tilknytning til det hr. Borgen nettopp sa om den alternative avtale i tilfelle konsesjon ikke blir gitt, hvorefter Findus i Hammerfest skal levere sin produksjon i den utstrekning Nestlé ønsker å ta imot den, til selvkostende, eksklusive skatter. Hr. Borgen mente at en slik avtale vel vanskelig kunne være i samsvar med vår prislovgivning. Den må vel kunne sies å være utilbørlig etter min oppfatning. Men det kommer også et annet spørsmål inn. Jeg tror heller ikke at en slik avtale kan være i overensstemmelse med vår valutalovgivning. Her skal det leveres varer over en femårsperiode til selvkostende fra en norsk bedrift til utlandet. Hva innebærer det i realiteten? Jo, det innebærer en kapitaloverføring til utlandet ganske enkelt. Det er det samme spørsmål som vi har vært stillet overfor når det gjelder utenlandske bedrifter i Norge, på forskjellige måter og gjennom lange tider, ved avtaler mellom et datterselskap i Norge og

hovedselskapet ute om prisen på de produkter som skal leveres. I dette tilfelle sies det ganske åpenlyst at det skal skje til selvkostende, minus skatter. Jeg tror det vil være all mulig grunn til å spørre Finansdepartementet om en slik avtale er lovlig, og jeg vil henstille at det blir gjort.

Statsråd Lysø: De betenkeligheter som hr. Johs. Olsen i dag igjen anførte, kunne hatt en viss berettigelse hvis man hadde stått overfor å skulle gi konsesjon til bygging av et nytt anlegg i Hammerfest. Men anlegget står jo der, og jeg går ut fra at alle er av den oppfatning at industrianlegget i Hammerfest ikke skal avvikles, men at det skal drives, og at produktene skal selges. Jeg vil gjerne understreke det, siden man her, i relasjon til spørsmålet om Findus-anlegget i Hammerfest, snakker om at andre bygger ut og at kapasiteten er slik og slik. Jeg tror man må ha helt klart for seg at det er ikke spørsmål om å bygge noe nytt anlegg i Hammerfest, men det er spørsmål om hvem som skal drive det anlegg som er der.

Det foreligger da visse faktiske realiteter, man kan like eller ikke like. Freia/Marabou har solgt Findus' bedrifter i alle land, de har solgt Findus-navnet og varemerket, som er overtatt av det nye selskapet. Det er fakta det ikke nytter å diskutere, hvis man da ikke er av den oppfatning at nå må vi treffe disposisjoner som tar sikte på å avvikle anlegget i Hammerfest.

Jeg må videre si, når hr. Borgen nå igjen etterlyser departementets initiativ for å undersøke muligheten av at norske interesser kunne være villig til å ta over i Findus i Hammerfest, at jeg var ikke til stede på den pressekonferansen som fant sted med statsministeren, så jeg kan ikke si hva som der ble uttalt ...

Borgen: Det var referert nokså nøye i avisene.

Statsråd Lysø: Men det må jo bero på en eller annen misforståelse eller feiltakelse. Hvor den ligger, kan jeg ikke si, men det som har funnet sted, er jo at Fiskeridepartementet og jeg personlig på et meget tidlig tidspunkt kontaktet kapitalinteresser her i landet om de var interessert i å gå inn i Findus i Hammerfest, men disse undersøkelser ga et negativt resultat.

Hr. Borgen spurte videre på hvilke vilkår. Det er mulig jeg misforstår situasjonen, men min oppfatning er at departementet kan ikke begynne å forhandle med eventuelle andre interesser om salg av andre folks eiendom. Jeg vet ikke hvorledes hr. Borgen ville ha reagert om f.eks. Landbruksdepartementet av en eller annen grunn hadde villet ta opp forhandlinger om å selge hr. Borgens eiendom. Det ville jo være noe à la dette.

Borgen: Jeg kan fortelle at ikke Landbruksdepartementet, men Forsvarsdepartementet har tatt eiendom fra meg uten å spørre en kjeft på forhånd.

Statsråd Lysø: Men det er vel ekspropriasjon i medhold av norsk lov. Staten måtte da i tilfelle ekspropriere Findus-anlegget i Hammerfest, for deretter å ta opp drøftinger om vilkårene for salg av den bedriften til andre kjøpere.

Norske kjøpere har ikke vært interessert i å gå inn i dette. Man skal huske på at her foreligger det en avtale hvoretter Findus/Marabou har forpliktet seg til å produsere og levere varer til Findus International S/A i en viss tid i den utstrekning dette selskap har bruk for varene. Det er et faktum, den avtalen foreligger. Jeg skal ikke uttale meg om hvordan den stiller seg i relasjon til prisloven. Det er av de ting jeg naturligvis kan undersøke nærmere. Men avtalen foreligger altså. Og jeg kan forsikre om at det ikke har vært mulig å få norske interesser til å gå inn og overta Findus i Hammerfest på de vilkår, når Findus-merket også er solgt og overtatt av det andre selskapet.

Nybø: Jeg går ut fra at det fremdeles er uformelle drøftelser vi driver. – Det som for meg er hovedsaken er: Skal det nye selskapet få konsesjon eller ikke? Det har vært snakket en hel del utenom dette sentrale spørsmål. Slik saken ligger an – som fiskeriministeren nettopp nå gjorde rede for, og som han har gjentatt, jeg hadde nær sagt til kjedsommelighet – er forholdet at det foreligger en handel mellom Nestlé og Freia/Marabou om Findus-anlegget. Ved nå å nekte konsesjon på overdragelse av disse aksjene, kan man naturligvis hale saken ut en tid, men man får vel neppe noen større klarhet over situasjonen, om man haler saken ut ett år eller to.

Det som jeg ser som det vesentlige, er det som også fiskeriministeren har pekt på, at for denne byen som er så totalt avhengig av dette anlegget, vil utsettelsen være til betydelig skade. Jeg kan ikke tenke meg annet enn at hvis konsesjon blir nektet, og det hele blir overlatt til en noe usikker avgjørelse i fremtiden, så vil dette anlegget i Hammerfest komme til å bli drevet på en atskillig svakere måte, enn om man hadde sikkerhet for at driften der ville holde fram.

Jeg kan ikke forstå hr. Johs. Olsen, når han begynner å anføre alle disse nye anleggene med deres totale døgncapasitet og overkapasiteten. Det oppfatter jeg på samme måte som fiskeriministeren, at han må jo da mene at anlegget i Hammerfest bør avvikles og komme ut av produksjon, fordi man har nok på andre steder. Hvis det er meningen, burde jo det ha vært sagt med klare ord. Det er i all fall ikke min mening at det bør gjøres.

Jeg kan bare kort og godt si at min mening er at det nye selskap bør gis konsesjon, og det bør gis konsesjon nå, men at man tar de forbehold som det er mulig å ta, for å sikre de kapitalinteresser som gjennom lån og garantier er gitt til dette anlegget i Hammerfest, slik at de kan – skal jeg si så langt det er mulig – komme tilbake til stat og kommune. De skattemessige forhold har jo vært brakt inn her, og dette får man naturligvis se på. Men at Freia skulle gjøre – la meg bruke et folkelig uttrykk – "en vri" på denne forretningen, har jeg liten lyst til å oppleve.

Jeg tror de interesser som er knyttet til anlegget i Hammerfest og den drift som allerede er opparbeidet der, og særlig hensynet til det samfunn som er bygd opp omkring denne bedriften, tilsier at man gir denne konsesjon, med de forbehold som man har skissert i konsesjonsbetingelsene. Skulle det dukke opp slike spørsmål som de hr. Braadland har anført i dag, om den lovmessige berettigelse av å inngå en slik prisavtale som det er inngått mellom Findus-anlegget i Hammerfest, Freia/Marabou

og Nestlé, så får man jo bringe den saken på det rene og ta de reservasjoner som det tilsier.

Engan: Til hr. Nybø vil jeg gjerne ha sagt at vi er klar over at spørsmålet gjelder om Regjeringen skal gi konsesjon eller ikke. At det foreligger en handel, er vi også klar over. Men det må være oss tilgitt – som var betenkte da det sist var spørsmål om prioritetsvikelse for 12 mill. kroner, og som også gikk mot det, fordi vi mente kapasiteten der oppe var stor nok, og at det ikke var råstoff til mer, – det må være oss tilgitt at vi sitter med en nokså beklemmende følelse av å være ført bak lyset. Her har vi, bare to år etter at Stortinget behandlet den håndrekningen til Findus, en ny situasjon, som ingen kunne tenke seg muligheten av noen år tidligere.

Jeg vil gjerne ha sagt til hr. Røiseland og statsråd Lysø at vi er klar over at bedriften ligger der. Det må jo skyldes vrangvilje hvis man tror vi ikke er oppmerksomme på dette, og at vi vil likvidere der oppe. Det vi er ute etter, er nye veier for Regjeringa for å gjøre denne bedriften liv laga framover, og da mener jeg det fins flere veier, som Regjeringa godt kunne legge litt arbeid på.

Hr. Johs. Olsen og andre har pekt på at kapasiteten er stor nok foreløpig, og det synes jeg må være klart. Jeg refererte forrige gang en del nokså illustrerende tall, som viste en kapasitetsutnyttelse på ca. to tredjedeler.

Hvis man er i tvil om at det kan bli store problemer her, vil jeg, i likhet med hr. Borgen, spørre: Kan det være tjenlig for de andre bedrifter at Regjeringa i og med at den gir konsesjon, går med på leveranse i overgangstiden av produkter fra Hammerfest til sjølvkostpris. Hva vil dette føre til? Det må jo være lett å skjønne at blant annet kan det bli meget vanskelig for den største eksportkjeden – Frionor – å operere på eksportmarkedene ved siden av et milliardsselskap.

Nå synes jeg det er på tide å vise hva Frionor betyr på eksportmarkedet, og jeg skal få lov å referere en oppgave som Frionor har gitt flere av oss, og som hvem som helst sikkert kan få. Av den totale eksport på Finland hadde Frionor – jeg tar det i prosenttall for å gjøre det så kort som mulig – 70 pst. På Sverige, som skulle være høyborgen for Findus, hadde Frionor 55 pst. og på Sovjet 89,4 pst. På Storbritannia hadde Frionor 29,8 pst. Der har Findus fått godt fotfeste, men det er grunn til å gjøre oppmerksom på at her har Findus også mye eksport av andre ting, som grønnsaker, fjærkre osv. På Tsjekkoslovakia hadde Frionor 94, 5 pst., på Vest-Tyskland 12,8, på Øst-Tyskland 77, 3, på Østerrike 57,2, på Israel 99, 5, på USA 100, på Sveits 90 og på Holland 100. Dette er tall for 1961.

Det kan da ikke være noen oppgave for oss å stille oss slik at den største eksportøren skal komme i vanskeligheter, og det er det stor sannsynlighet for at den i tilfelle vil gjøre.

Jeg kan også meddele at etter opplysninger jeg har fått, ligger det danske firma Jalco, som fullt ut eies av Findus, nå i rettssak med Frionor. Det startet med at Jalco anklaget Frionor for å underselge på det østerrikske og på det sovjetiske marked. Frionor følte seg ærekrenket og gikk til motsøksmål, og nå går saken mellom Frionor og Jalco. Frionor mener å kunne påvise at det er Jalco som har drevet undersalg på fra 50 opp til 70 øre pr. kg. frossenfilet.

Jeg har ikke mye å føye til og skal ellers være kort. Når jeg ser de dokumentene vi har her, kan jeg ikke ut fra en lekmanns syn forstå hvorfor dette skal behandles her i hemmelig møte. Jeg vil be begge statsråder prøve å utvirke at denne saken blir lagt fram for Stortinget i hele sin bredde, at fiskerikomiteen kan få vurdere den og alle dokumenter samlet, og slik at man kan få en bred debatt om saken i Stortinget. Jeg kan ikke se det kan være noe skadelig for Norge at man får denne saken skikkelig belyst. Jeg må si at jeg, etter å ha sett dokumentene, er forundret over at man har funnet grunn for å holde hemmelig møte om dette. Saken burde ha vært fremmet for Stortinget på vanlig måte.

Borgen frafalt ordet.

Flem: Eg har eit spørsmål i samband med punkt 3 i utkastet til konsesjonsvilkår. Der står det:

"A/S Findus kan ikke uten samtykke av Industridepartementet drive annen virksomhet enn produksjon og salg av fiskevarer og det som står i naturlig forbindelse med dette."

Eg ville gjerne få bekrefta korleis dette er å forstå. Eg tenkjer då i første rekkje på driftsmiddel og fiskefarty, og om den konsesjonslova me har, der vil verte strengt nytta og handheva, eller om det kan tenkjast ho også kan kome på gli. Det er klårt at alle fiskarar i dette landet er sterkt interesserte nettopp i kva tilhøva vil verte når det gjeld driftsmiddel og fiskarbåtar, og kven som skal eige desse driftsmidla.

Mitt standpunkt her gjeld sjølvsagt ikkje berre denne saka og Nestlé-selskapet. Eg tenkjer på den utviklinga løysinga av denne saka kan føre til at me får også på andre stader på kysten. Det er i all fall for mitt vedkomande eit svært viktig punkt.

Dei båtane som Findus eig, skal vel følgje med i salet, det er vel så. Men eg tenkjer spesielt på den vidare utvikling, og om ein kan få høve til å utvide sin flåte ytterlegare eller drive med eigen flåte, slik det er vanleg at andre, like store selskap driv, til dømes Rossgruppa og andre selskap som driv på same måten. Dette er i all fall for meg og for mange fiskarar eit viktig og vesentleg spørsmål.

Elles har eg ikkje så mykje å leggje til når det gjeld denne saka. Eg har gjort greie for mitt prinsipielle standpunkt, men sjølvsagt kan eg godt subsidiært vere med på at ein set saka ut, så me kan få ei avklåring.

Når det gjeld våre perspektiv for framtida i fiskerinæringa, trur eg me vil få ei utvikling som går i den lei at me vil få båtar av ein slik storleiksorden at ein kan få landa fisken der det passar. Eg var sist lørdag på eit flaggskifte i samband med den siste ekspansjonen i norsk fiske, Longva-fabrikktrålar. Eg kan ikkje tenkje meg anna enn at dersom det skal vere ein reell sjanse for desse båtane med sitt kostbare utstyr, så må det nettopp liggje i at dei får landa fisken der i verda som dei kan få dei beste prisane. Eg ser ikkje bort frå at dette kan føre til nye vegar også når det gjeld fiske i Barentshavet og på andre hav, og på Finnmarkskysten.

Sjølv om me får ei utvikling som går i den lei, trur eg det vil vere naturleg og nyttig at det skjer i forståing med Frionor, eventuelt i nært samarbeid med Frionor,

slik at produkta eventuelt kan verte pakke under Frionor's merke, så me kan ha hand om det heile og turnere det ut frå norske interesser.

Eg nemner dette, for eg trur ikkje me blindt skal sjå det slik at her står me framfor eit anten/eller. Alle som driv med fiske, har då den røynsle at sjølv om det ofte synest som om alle vegar er stengde, er det likevel mogleg å finne nye vegar som er brukbare. Om ein kan få utsette denne saka, kan det kanskje kome for dagen fantasi og initiativ, så me kan få saka løyst på ein betre måte.

Johs. Olsen: Det er rettet et spørsmål til meg fra hr. Røiseland, om ikke Findus har vært til noen nytte for Finnmark. Til det er å svare at selvfølgelig har det vært til nytte for Finnmark, men da Findus begynte å bygge fryseri i Finnmark, begynte også de andre og fisket kom i gang, slik at vi ville nok ha ekspandert filetproduksjonen dit den er kommet i dag, selv uten Findus. Men den gangen Findus begynte å drive, var det selvfølgelig ikke noen vanskeligheter med salget av filetproduksjonen.

Alle kjemper jo for at det skal gå den veien at vi får anvendt fiskeråstoffet til filetproduksjon i den utstrekning det lar seg gjøre. På den måten har vi selvfølgelig hatt nytte av Findus. Men det er Findus som norsk bedrift, i likhet med de andre norske bedriftene, som f.eks. Fi-No-Tro Finnmark og andre fryserianlegg.

Det ble også spurt om hvorfor det ikke har vært sagt før, hvis man mente at Findus ikke har vært til nytte. Vi kunne jo ikke si det, for vi har ikke vært uenige i at Findus var til nytte.

Så vidt jeg erindrer, forelå det den gang vi i Stortinget behandlet spørsmålet om 12, 5 mill. kroner for å støtte Findus, en lengre skrivelse fra Frionor, hvor de ga uttrykk for at de var meget betenkt over at det skulle støttes så sterkt opp under Findus, fordi konkurransen fra Findus var så merkbar. Det gjaldt ikke akkurat salget, for på det området var ikke Frionor redd for konkurransen, det er bare bra at Findus selger på England for eksempel, og har gode muligheter for å selge der. Men årsaken var at Findus hadde budt større overpris for fisken, både i tide og utide og drev en forretningsmessig usunn politikk når det gjaldt oppkjøp av fisk. Det er ikke noen hemmelighet, det er noe alle vet der oppe. Findus hadde en stor produksjon og måtte ha fisk, og den skaffet de seg ved å betale høyere priser, selv om de derved bevirket at de andre anlegg fikk mindre kvanta fisk, og slik at arbeidslivet f.eks. i Honningsvåg og andre steder hvor Fi-No-Tro har anlegg, gikk tilbake. Jeg nevner dette for det er ingen hemmelighet, dette vet alle som er kjent i fiskerinæringen der oppe.

Og når det gjelder denne saken, så er fiskeriorganisasjonene, som har behandlet saken, redde for at det nye selskapet vil være så mye sterkere og i enda større grad enn Findus kunne drive en slik usunn konkurranse.

Findus har kunnet greie seg fordi det har fått skattelettelser og på forskjellige måter er blitt tilført midler så underskuddet er blitt dekket, slik at selskapet har greid å drive sin forretning, men nå greier det ikke lenger å drive med tap.

Den rettsaken hr. Engan nevnte, mot Jalco/Findus, viser at de har forsøkt å konkurrere Frionor ut når det gjelder salget, ved å selge billigere enn Frionor kunne

gjøre. Derved har de egentlig skadet landet sitt, for vi har ikke fått den eksportverdi vi skulle hatt, på grunn av at de har senket eksportprisene. Det er ubestridelig at de har drevet en slik konkurranse.

Det er grunnen til at fiskerne er redde. Selv om de for øyeblikket kan få høyere priser, så kan ikke noen forretning bestå på lengre sikt, når det drives på den måten. Samfunnsmessig er det også urimelig, for fiskerne er avhengige av dem som kjøper fisken, og hverken samvirkelag, Frionor eller andre greier å få endene til å møtes ved usunn konkurranse. De greier ikke sine avskrivninger, de greier ikke å gjennomføre noen modernisering, og dermed taper hele fiskerinæringen på det. Det er slik fiskerne ser på det.

Statsråd Lysø nevnte at det ikke er noe nytt anlegg som skal bygges, men etter det man hører i all fall, er det meningen å utvide anlegget så meget som mulig. På grunn av hjelp fra oss i Stortinget er anlegget utbygget slik at det har en tredjedels større kapasitet enn det har fått fisk til. Nå er det jo så at de andre anleggene som er bygget der oppe jo har mer enn en tredjedels overkapasitet i forhold til råfisktilgangen, og det er jo ikke noen heldig utvikling at det blir så stor kapasitet at de simpelthen må auksjonere fisken.

Hr. Nybø spurte om jeg mener at anlegget i Hammerfest bør innstille. Selvfølgelig mener jeg ikke det, og det vil ikke bli nødvendig heller. Etter det som står i dokumentene, kan de ikke innstille i all fall før utgangen av 1963, de er forpliktet etter avtalen til å drive så lenge. Og for øvrig er det klart at man ikke ønsker at anlegget skal innstille, like så lite i Hammerfest som i andre byer der oppe som har filetanlegg.

Så blir spørsmålet: Hvis nå dette ikke går i orden og Nestlé etter ett år må trekke seg når det gjelder Findus, hva skjer da? Ja, det får man se på. Hvis det skulle gå slik at Freia ikke vil drive der og ikke har interesse av å drive der, må de jo for sin egen del søke å berge pengene sine, og må da selge. Og da blir spørsmålet: Hvem skal de selge til? Og da blir det spørsmål om norske interesser vil kjøpe. Vi hadde det samme i Melbu, som staten har eid i mange år, og der er jo norske interesser kommet inn til slutt på en forsvarlig måte som kunne godkjennes av departementet, og vi har jo også i komiteen avgitt innstilling om salg av Melbu-anlegget, og det er ikke meningen at driften på Melbu skal bli mindre enn den har vært. Det samme må kunne skje også i Hammerfest. Når Frionor ville ha kunnet selge mer fisk enn de har fått filetert og har økt sitt eksportsalg med 34 pst. fra 1960 til og med 1961, viser jo det bare at de produkter som anlegget i Hammerfest produserer, enten det nå er Freia som produserer det eller det er et annet selskap, vil kunne selges av den norske sammenslutning som heter Frionor. Og det betyr at man hverken kan eller bør innstille driften i Hammerfest, for det ville være imot alle interesser. Anlegget er bygget der, det er et moderne anlegg, og det kan drives like godt i norsk regi som i annen regi. Men det fiskerne er redde for, det er, som jeg har sagt før, at denne konsesjonen vil skape en uro i omsetningen i det lange løp, og de mener at det ikke vil være riktig å hoppe på dette med en eneste gang i all fall.

Rakel Seweriin: Vi er alle klar over at vi har problemer og vanskeligheter i vår fiskerinæring, og det er vel riktig å si at denne saken på mange måter har aksentuert dem. Jeg vil for mitt vedkommende si at jeg også godt kan forstå den frykt som gjør seg gjeldende hos en del av fiskerne, selv om jeg jo vil legge til at jeg ikke tror det er bare frykt som dikterer de standpunktene som er tatt i dag av fiskeriorganisasjoner og andre. Jeg tror nok at det også er andre momenter der. Men det er en ting som jeg gjerne ville skulle sies før vi går fra denne debatten:

Det er vel slik at ingen kan hindre at Findus-produkter vil bli solgt i Norge i framtida. Spørsmålet er om de fiskeproduktene som Findus skal selge skal bygge på norsk fisk eller om de i tilfelle skal ta fisken utenfor Norge. Findus vil utvide sitt salgsapparat og ta opp mange andre produkter, og varer med Findus-merket vil ligge på disken når det gjelder hønselår og fårrikål og erter og jordbær osv. Spørsmålet er om det også skal gjelde fiskeprodukter bygd på norsk fisk. Og dette synes jeg jo er den andre delen av problemet. Jeg forstår godt at fiskerne og fiskerorganisasjonene har problemer når det gjelder å skaffe fram og få foredlet og få betaling for råvarene. Men den andre enden av linja, det er jo: Hvordan skal vi få solgt produktet? Og da står det for meg slik at vi vanskelig kan si at den norske salgsorganisasjonen skal greie å holde Findus fiskeprodukter ute fra det norske marked. Jeg tror de vil komme inn i alle fall, og jeg tror de vil virke med en egen tyngde fordi Findus-merket blir knyttet også til så mange andre fryseriprodukter som forbrukerne vil komme til å spørre etter og kjøpe i langt større utstrekning i framtida enn de gjør i dag. Og dette gjelder jo det norske markedet. Når så vidt jeg forstår Nestlé vil gå inn for å utvide salget på det internasjonale marked, så synes jeg at det også i det må ligge en fordel at norsk fisk kan danne råvaren for produkter som kan omsettes gjennom et stort salgsapparat. Når det gjelder disse problemene tror jeg ikke at en utsettelse vil gjøre noe fra eller til, jeg tror tvert imot at det vil forlenge pina og at det vil gjøre det uhyre vanskelig for Hammerfest by.

Helge Jakobsen: Det var hr. Johs. Olsen, min gode komiteformann, som var ute og sa at Findus holdt usunne priser. Nå tror jeg ikke hr. Johs. Olsen mener det som egentlig ligger i selve ordet, for det er riktig nok at Findus har betalt gode priser, og det har jeg fått forståelsen av at fiskerne har satt pris på, og det er vel derfor de har vært flittige til å levere til Findus. Og en annen ting som kommer inn i bildet, det er at Findus har gått sterkt inn for å betale god pris for en god kvalitet, således at den norske fisken som har vært levert på verdensmarkedet både gjennom Frionor og Findus, har fått et godt navn. Og det synes jeg er et stort aktivum og et stort pluss i denne saken.

Når Melbu er nevnt i denne forbindelse, så er jo jeg i den stilling der at jeg er knyttet til fryseribedrifter fra tidligere, og hvis vi nå kommer bort i Melbu, vil jeg bli engasjert enda sterkere i den samme sektor. Vi leverer til Frionor, og jeg skylder å gjøre oppmerksom på at direktør Petersen i Frionors styre forleden dag var på mitt kontor, og det var uten foranledning fra min side. Han var redd for, sa han, at denne diskusjonen om Findus og konsesjonen der skulle ta form av en fellesmarkedsdebatt

– og det må jeg beklage at jeg har inntrykk av at det er blitt. Saken har ikke den betydning at man bør trekke den inn på det planet.

Jeg kan selvfølgelig fullt forstå den engstelse og den redsel som enkelte har for at et utenlandsk kapitalsterkt selskap skal kunne misbruke sin makt til å utkonkurrere andre bedrifter, men jeg tror at vi må ha den tillit til våre myndigheter at de vil kunne sørge for at den slags kan hindres, at det blir en viss beskyttelse i de konsesjonsvilkår som måtte bli satt.

Det var det ene. Det andre gjelder det som hr. Flem var inne på om denne fabrikktråleren i Ålesund. Ja, den er nok i og for seg tipp topp. Men jeg tror allikevel vi må bedømme saken ut fra den situasjon som er i dag og ikke med tanke på denne enkelte tråleren i Ålesund. Og enda mer betenkt er jeg når hr. Flem tar dette opp og vi vet at denne tråleren skal levere til Findus. Alle de fiskere og båter vi har på kysten må kunne få levere sin vare til den som kan betale mest for den og føre den ut på verdensmarkedet. Og når da hr. Petersen sa at vi ikke er redde for å oppta konkurransen med Nestlé-selskapet, vi har vårt salgsapparat ute og vi akter å fortsette med utbyggingen av det – da kan ikke jeg se at det kan være noe til hinder for at Regjeringen gir denne konsesjonen, vel å merke således at den sikrer seg en slik kontroll at den kan vareta interessene for de øvrige selskaper som måtte være svakere. Men jeg vil også ha sagt at hvis det er ting som ikke er klare nok, så vil ikke jeg motsette meg en utsettelse. Da synes jeg det må være rimelig at man tar den tid som er nødvendig for å få klarlagt dem. Jeg tror nemlig at en del av de uttalelser som foreligger spesielt fra fiskerhold, ikke er bygget på så saklig grunnlag som man skulle ønske, fordi de ikke kjenner disse dokumentene som foreligger. Jeg har nærmest inntrykk av at de tror det hele står i en ganske annen stilling enn det i realiteten gjør.

Johs. Holm: Det var hr. Røiseland som spurte om Findus hadde vært til gagn for fiskerne, og hr. Johs. Olsen sa at den har vært til gagn for Finnmark. Jeg vil legge til at den har vært til gagn ikke bare for Finnmark, men for fiskerne i hele Norge. Og vi vet jo alle at Findus har skapt seg et navn som har vært til gagn for fiskerne og vil komme til å bli til gagn for fiskerne i lange tider, og jeg syntes det var fint, slik som fru Seweriin sa det her nå.

Hr. Johs. Olsen nevnte at vi hadde kapasitet nok, men jeg vil si at vi ikke har kapasitet nok. For øyeblikket kan det se ut som om vi kanskje har det, men når vi tenker på de veldige ressurser som vi har på kysten vår, som også har vært nevnt tidligere her, av sild og sei som ikke har vært utnyttet, så har vi ikke kapasitet nok. Og når jeg tenker på også de vanskeligheter vi har i dag på saltfiskmarkedet og likedan frossenfiskmarkedet, så mener jeg at hvis en stor del av denne fisken skulle gå til filet, så ville vi ikke ha kapasitet nok. Vi vet også ifølge statistikken fra Frionor at forbruket av frosne produkter øker voldsomt og vil øke voldsomt i tiden fremover.

Hr. Borgen og hr. Braadland betvilte lovligheten av de avtaler som Freia og Nestlé har sluttet, men jeg kom til å tenke på at hvis man tar prisen i betraktning, den prisen de virkelig har solgt for, da har de dekning nok for det eventuelle tap de

måtte få i produksjonen. Det var kanskje logisk også å betvile lovligheten der, men jeg forstår meg ikke så meget på det.

Så var det nevnt av hr. Engan og hr. Johs. Olsen at Frionor hadde undersøgt Findus og at der var en rettssak om det, og de snakket som om det allerede var falt dom i denne saken. Jeg tror man ikke kan uttale seg om det faktiske forhold der før en dom er falt.

Så har det vært sagt i de tidligere møter, kanskje særlig av hr. Johs. Olsen, at beskatningen av fisken i Barentshavet ble for stor. Men etter min erfaring som fangstmann stemmer ikke det. Jeg har i en årrekke krysset alle banker i Barentshavet fra Finnmarkskysten og langs hele den russiske kysten som grenser til Barentshavet og Novaja Semlja og Hopen og Bjørnøfeltet og Spitsbergenfeltet, og når jeg har sett den mengden av utenlandske trålere som opererer på disse feltene, så vil jeg ha sagt at om vi sender 10–20 trålere inn på disse feltene, så betyr det absolutt ingen ting for beskatningen. Det betyr bare at det oppfiskede kvantum blir fordelt på flere enheter. Og jeg mener også at det er riktig for Norges vedkommende at vi må være med å dele kaken, det ville være unaturlig om vi som har fiskefeltene like utenfor stuedøren ikke skulle være med på det. Men betydning for beskatningen, det har det ikke. Om vi sender f.eks. 10 trålere til Barentshavet og Finnmarkskysten, sender kanskje russerne 10 til andre felter på verdenshavene.

For øvrig vil jeg slutte meg fullt ut til det hr. Helge Jakobsen uttalte her. Hvis det er noen fordel kan jeg være med på å utsette saken, men jeg vil si at hvis følgen blir at Findus kommer i kapitalvanskeligheter i dette året, synes jeg ikke det vil være riktig å utsette konsesjonsgivningen.

Flem: Jeg ba om ordet for å rette opp en liten misforståelse. – Når jeg nevnte denne fabrikktråleren, så var det i forbindelse med at etter min mening så ligger sjansen for denne båten nettopp i å kunne levere fisken direkte i utlandet av prismessige grunner. Men når jeg trakk det fram var det bare fordi at her er ting som tyder på at vi vil få en slik utvikling. Jeg kan nevne et konkret eksempel, som håbrannfisket, som alt er på full gli, og hvor det etter min mening ikke vil nytte å stoppe den utvikling som er i gang. Der lander de nå fort vekk i Danmark og i Vest-Tyskland, senere blir det kanskje i Frankrike og muligens også i Italia hvor markedet egentlig er for denne fisken. Og jeg tror at vi kanskje kan regne med å få det samme også i annet fiske når det er av en slik størrelsesorden at det vil være lønnsomt for fiskerne å gå til utenlandsk havn av prismessige grunner. For det er klart at skal man gå til Norge med fisken og føre den ut derfra igjen til et annet marked, så blir det så store omkostninger at det kan være avgjørende for lønnsomheten for disse båtene. – Jeg ville bare nevne det i denne forbindelse.

Hamran: Hr. Røiseland spurte om Findus har vært til gagn eller gjort noen nytte for seg. Det har det jo vært svart på før her, og jeg vil si det samme som hr. Johs. Holm sa. Jeg har snakket med mange fiskere som har hatt forbindelse med Findus, og de har ikke annet enn godt å si om det, og jeg tror at Findus, så vel som de andre anleggene der oppe som har drevet med filet, har gjort en meget stor og

god innsats for fiskerne og fiskerinæringen og for landet, med den måten det har drevet sin virksomhet på og nådd fram til stadig økende salg på utlandet.

Det er klart at det er ingen her som er imot Frionor eller de andre norske anleggene vi har. Men jeg tenker på de veldige kvanta av råstoff som ennå ikke er utnyttet hos oss – jeg tenker på sild til annen anvendelse enn den vi nå har, jeg tenker på reker, jeg tenker på sei, på all denne fisken som kan anvendes til førsteklasses delikatesser av gryteferdig mat på de store utenlandske markeder. Det er nettopp på dette feltet jeg mener vi har store muligheter ved å få et konsern som Nestlé med i omsetningen av fisk og fiskeprodukter.

Vi kan bare huske på reaksjonen i Finnmark da Findus skulle utbygges for annen gang. Da det ble tilkalt fiskerorganisasjonsfolk og representanter for tilvirkerne, og så vidt jeg vet gikk de alle sammen inn for utbyggingen. Og det tror jeg de gjorde fordi de så at mulighetene var til stede for å løse denne oppgaven så raskt som det på noen måte gikk an, den del av den som Findus kunne greie å løse.

Jeg ser det slik at vi står oppe i en rivende utvikling i dag med sammenslåing av Vest-Europas demokratier til en enhet, og skal vi få vår andel av omsetningen på disse store utenlandske markedene, må vi også komme med i tide, slik at vi kan få etablert oss og få være med i konkurransen med de produkter som vi skal selge. Jeg tror at fiskeriene har uanede muligheter på dette felt, og nettopp her mener jeg at fiskerne har sin store sjanse til å få bedre lønnsomhet i næringen.

Det er én side av saken. Men så har vi alt dette som heter virksomheten på land. Vi er nødt til å se også det under den samme synsvinkel. Og ved å gå over til en ny og større foredling av fisken, så skaffer vi mer arbeid og arbeid til flere folk. Det vil ha veldig betydning, og spesielt i Finnmark, når vi vet hvordan forholdene er der oppe. Vi har så å si bare fisk og fiskeprodukter å bygge på. Og jeg vil inderlig håpe at ikke denne nye linjen med fabrikkskip og den slags virksomhet vil gripe om seg og få betydning på verdensmarkedet, sånn at de bringer sine gryteferdige produkter på markedet og ødelegger salgsmulighetene for den fiskeproduksjon som vi har på land. Derfor haster det for oss. Vi må skynde oss å bygge ut og få i gang disse tingene jo før jo heller.

Jeg tror at både Finnmarks befolkning – de som kaller seg arbeidsfolk og også de som kaller seg fiskere – og folket for øvrig i landet vil innse dette når de får klare og greie opplysninger lagt fram om disse spørsmålene. Det er kanskje det som mangler, man ser ikke saken i sammenheng. Folk vet ikke nok om disse tingene som foregår. Men vi må handle, vi må ikke la tiden gå ifra oss. Det er det det gjelder. Derfor har jeg ment at det var en lykke for de norske fiskere så vel som for arbeidsfolket på land at vi kunne få denne bedriften tilknyttet omsetningen av norske fiskeprodukter ute på de store verdensmarkeder.

Formannen: Jeg har tegnet meg selv. – Jeg skal villig innrømme at jeg ikke er noe særlig fiskerikyndig, men jeg tror det er visse almenlydige betraktninger som kan gjøres gjeldende i dette spørsmålet også. Da vil jeg gjerne ta utgangspunkt i den statistikken som hr. Engan siterte. Den er jo ikke så veldig beviskraftig i denne situasjon, for det er en statistikk som viser hvordan Norges fiskeeksport fordeler seg

på de forskjellige norske produsenter, og der ligger jo Frionor som den ledende, det er der ingen tvil om. Det som ville ha vært av større interesse, ville ha vært å se importstatistikken for fisk i de forskjellige land som bl.a. også kjøper norsk fisk, så vi kunne ha sett hvilken rolle Norge spiller der. For her tror jeg nemlig man skal tenke på at der er utvilsomt – og til grunn for det jeg nå sier ligger undersøkelser som OEEC foretok i sin tid – et enormt potensielt marked for frossenfisk i Europa, vesentlig på fastlandet, de deler av Europa som ligger langt fra kysten. Jeg tror vi skal huske på i denne forbindelse at der er et veldig stort marked som vi kan utnytte hvis vi bare kan gjøre det på den riktige måten.

Man har i denne saken insistert så sterkt på de negative sider, men der er jo også visse positive sider som man får vurdere mot de negative, og der regner jeg som det første at vi her kommer i kontakt med et av de beste salgsapparater som eksisterer i denne verden, nemlig Nestlé-konsernet, og vi vil på den måten slippe de store omkostninger som er forbundet med markedsføring og med reklame, og kanskje særlig for salg av fisk, hvor man også gjerne må utstyre detaljhandlerne med de nødvendige frysedisker osv.

Vel, vi har jo hatt gode erfaringer fra forskjellige industrier her i landet. Det har vist seg at når de først satte i gang med en eksportorganisasjon, så kunne de få solgt sine varer. Men det koster penger – det koster meget store penger. Og det er her jeg spør meg om vi som et lite land – og i europeisk målestokk er vi et meget lite land – virkelig kan greie helt alene å utbygge et salgsapparat over hele verden. Men her har vi som sagt en mulighet til å utnytte Nestlé's apparat, og hvis jeg ikke tar feil, så har nettopp dette med salget, avsetningen, vært en av de vanskeligheter som Freia har støtt på når det gjelder hele driften av Findus. Videre kan man jo ikke se bort fra at Nestlé kan gå til et annet land for å dekke sin fiskeforsyning, og vel, man har snakket så meget om konkurranse med Frionor – da blir det en konkurranse med hele den norske fiskerinæring.

Så forbauser det meg også at man bare går ut fra den nåværende situasjon, hvor der utvilsomt er en mangel på tilgang av råstoff. Men hvis jeg kjenner fiskerienes historie rett her i Norge, så har det gått opp og ned, dette med råstofftilgangen, og det er vel ikke utenkelig at der kan komme en periode hvor dels av naturlige grunner, dels på grunn av andre fiskemetoder osv., tilgangen på råstoff blir større, så å basere seg på at den nåværende tilstand skal vare, det synes jeg er kanskje noe kortsynt. Dessuten er der jo også de store muligheter som foregående taler, hr. Hamran, nettopp omtalte, utnyttelsen av annet råstoff enn hittil. Han nevnte reker, sild og sei, og hvis man skal kunne utnytte dette, tror jeg også Nestlé's salgsapparat vil være av meget stor betydning.

Så har der vært snakket her om storkapital. Vel, man må vel kanskje gjøre oppmerksom på at denne bedrift vil, som alle andre bedrifter her i landet, være underlagt norsk lovgivning. Vi har, så vidt jeg vet, ca. 112 bedrifter her i landet i dag som har utenlandsk kapital; i ca. 80 av disse er den utenlandske kapital i majoritet. Jeg har ikke hørt om at noen av disse har oppført seg slik at det har vært nødvendig å gripe inn overfor dem.

Endelig må jeg si at for meg spiller hensynet til hele utviklingen i Nord-Norge en meget stor rolle. Jeg tror at dette at Hammerfest kan vokse opp til en større by med flere innbyggere – der har jo vært nevnt 10 000 innbyggere – med en storbedrift i full gang, vil kunne ha veldig stor betydning for nettopp vår nordligste landsdel. Det viser seg jo av de undersøkelser som Utbyggingsfondet og andre har foretatt. Hvis man ser på lønnsnivå, og hvis man ser på sysselsetting, viser det seg at det er i store sirkler omkring våre storbedrifter at inntektsnivået ligger høyest og at sysselsettingen er størst. Og der er ingen tvil om at en by av større dimensjoner ville kunne ha slike virkninger også nordpå.

I den forbindelse vil jeg gjerne få lov til å nevne også et argument som man til stadighet hører. Det er at bosettingen langs kysten ikke må endres. Vel, det kan jo i og for seg være et ønske. Men man bør også stille seg det spørsmål: Kan man hindre det? Etter de opplysninger jeg har fått fra folk som kjenner til forholdene, er trekket inn mot de større steder allerede i gang. Og det er ganske klart at man får ikke i vår tid ungdommen til å leve på isolerte småsteder hvor de aldri kan besøke en kino, hvor der ikke er noe danselokale osv. Disse mindre steder vil derfor avfolke seg selv, det er helt sikkert. Man har jo hatt en noenlunde tilsvarende utvikling i jordbruket også her sørpå. Og da tror jeg at man må ta det med i betraktningen at der må skje en viss konsentrasjon av bedriftslivet.

Endelig vil jeg som Oslo-representant si at man får vel også ta litt med i beregningen hensynet til Freia, som er en meget viktig bedrift her i byen som beskjeftiger flere tusen arbeidere. Der er ingen tvil om at Freia som egen bedrift har lidd under det hensyn som den har måttet ta til Findus. Og der igjen er vel kanskje nettopp salgsvanskelighetene det som har vært Freias og dermed Findus' største problem.

Jeg synes altså at der også er mange positive sider ved den sak som vi her behandlet, og ikke bare negative.

Johs. Olsen: Jeg har ikke så mye å tilføye til det jeg har sagt før. Representanten Rakel Seweriin sa at det var andre årsaker til fiskernes betenkeligheter enn det som er blitt anført. Jeg for min part vet i all fall ikke om andre årsaker enn tanken på fiskerinæringens framtid. Muligens fru Rakel Seweriin vet hva det skulle være, og da ville det være bra om hun fortalte oss det.

Hr. Helge Jakobsen sa at han betvilte at Findus hadde betalt usunne priser, de hadde bare betalt mer for fin kvalitet. Til det er å si at det er ikke bare Findus som betaler de beste priser for god kvalitet. Det gjør alle fryserier som tar imot fisk. Det ligger i sakens natur. Men når det gjelder de usunne priser, er ikke det noe å tvile på, for vi har regnskapene for de siste år for Fi-No-Tro, som ligger i konkurranse med Findus om råstoffet i de distrikter hvor det er konkurranse om dette, og disse regnskapene kan fortelle om innkjøpsprisene har vært usunne eller ikke. Jeg for mitt eget vedkommende, som er derfra, kjenner til forholdene. Vi har et lite fryseri i Havøysund, som vi har drevet i hard konkurranse med Findus, selvfølgelig. Det har vært betalt overpriser på grunn av Findus hvert eneste år. Ett år – for å nevne et eksempel – produserte bedriften 3 millioner kg fisk og betalte i gjennomsnitt 10 øres

overpris over Råfisklagets minstepriser, dvs. en belastning på grunn av overprisene på 300 000 kroner. De har allikevel så vidt greidd avskrivningene hvert år, men man kan jo tenke seg til hvor mye bedre de ville ha vært rustet til å følge med i utviklingen hvis de hadde fått lov å ha normale forretningsmessige overskudd, som de ikke har hatt. Og det gjelder ikke bare dem, men også alle de private utenom samvirkelagene – og de driver jo ikke dårligere – at forholdet er slik som jeg har nevnt.

Når det gjelder det hr. Helge Jakobsen nevnte om "fellesmarkedsdebatt", så var det ikke meningen å ta det inn. Men når det er tatt inn, er det av den grunn at hvis vi kommer med i Fellesmarkedet, blir det spørsmål om etableringsrett for større, kapitalsterke utenlandske konserner på kysten vår, og i den sammenheng går det ikke an å si at vi her kan se bort fra dette spørsmålet fordi det her gjelder et storkonsern hjemmehørende i et land som ikke er medlem av Fellesmarkedet, i motsetning til andre land, som er medlemmer på samme måte som vi blir hvis vi går inn i Fellesmarkedet med fullt medlemskap.

Det ble også nevnt av hr. Helge Jakobsen at fiskernes standpunkt ikke var saklig begrunnet. Det vil jeg protestere mot, for etter det kjennskap jeg har til fiskerne, er det organisasjonene som gir uttrykk for fiskernes mening. Mange enkeltfiskere mener selvfølgelig mange ting som ikke organisasjonene mener. Det samme gjelder jordbrukerne, og kanskje er det likedan i industrien. Men når det gjelder saklig begrunnelse i de forskjellige spørsmål, har man ikke noe annet å holde seg til enn det organisasjonene mener. Jeg vil derfor protestere både mot den ene og den andre som vil undervurdere den saklige forståelse som organisasjonene har, bl.a. i dette tilfelle fiskerorganisasjonen.

Endelig ble det nevnt av hr. Helge Jakobsen at direktør Petersen i Frossenfisk ikke hadde noen betenkeligheter. Det er riktig at en fremadstrebbende direktør i en bedrift må være så pass høy i hatten at han ikke er redd hverken den ene eller den andre, det er så. Men jeg tror at en slik modighet – om jeg så må si – kanskje ikke ville ha vært til stede hvis styret i Frionor hadde vært spurt, og særlig de styremedlemmer som berøres av dette, bl.a. i Troms og Finnmark og også i Nordland fylke.

Borten: Jeg vil innrømme for min del, på samme måte som formannen, at jeg ikke pretenderer å være noen som helst ekspert når det gjelder fiskerispørsmål og fiskeforedling. Men så pass vil jeg si, at jeg forstår meget vel at det er lett å finne argumenter for å gi Nestlé konsesjon, i hvert fall hvis en resonnerer på kort sikt. For det kan stables på bena hensyn til Hammerfest, hensyn til bedriften – hensyn til bestående forhold. Men jeg må jo si, etter å ha hørt på diskusjonen, at jeg er i tvil om det er sikkert at det er den beste løsning på lang sikt.

Men det var særlig de almengyldige betraktninger som formannen kom med, som gjorde at jeg ba om ordet. Han anførte i sin argumentasjon at her kommer vi i kontakt med et av de beste salgssystemer i verden, og formannen spurte seg selv om vi, som lite land, kan alment makte slike oppgaver som den å markedsføre våre egne foredlede råvarer. Det er jo en interessant problemstilling. Samme resonnement kan

vi anføre også for andre råvareressurser vi har, f.eks. treforedlingsprodukter og aluminium. Og jeg vil gjerne spørre formannen om han vil betrakte det som kortsynt ikke å la et av de store verdenskonserner få en nøkkelposisjon når det gjelder også de to nevnte produktene, fordi de har et salgsapparat som er langt overlegent i forhold til det vi kan bygge ut. Hvis svaret er nei, at han ikke vil gå den samme vei for de produktene, kunne det være interessant å få begrunnelsen for det.

Ellers vil jeg rent som et apropos bemerke at jeg synes formannen gjorde seg skyldig i en ganske fornøylig sirkel-tankegang med sin avsluttende bemerkning, hvor han av hensyn til bosettingen i Finnmark fant å måtte argumentere for å gi konsesjon, men i avslutningen kom til at det var et positivt trekk ved det hele at de derved frigjorde midler for å investere i Oslo-området. Det er jo et artig resonnement, jevnført med det som direktør Brofoss gjorde seg til talsmann for i "Arbeiderbladet" for i går.

Borgen: Jeg hadde også tenkt å komme inn på akkurat noe av det samme som hr. Borten nå nevnte. De uttalelser formannen kom med, innbyr i all fall meg til en meget kraftig motsigelse på mange punkter. Men jeg skal la det ligge. Jeg har bare lyst til å stille ham det spørsmål om han tenker seg – slik som en kunne få inntrykk av etter hans uttalelse – at vi skulle gi opp å arbeide fram en norsk salgsorganisasjon for frossenfisk, og at vi skulle gi oss over til Nestlé for det hele. En kunne få det inntrykket. Jeg går ut fra at han ikke har ment det, men slik kunne en forstå det. Og i likhet med hr. Borten vil jeg peke på at vi på andre områder har bestrebet oss på nettopp å bygge opp en nasjonal salgsorganisasjon, og at vi har vært avhengige av det. Jeg ser det slik at det er vi nødt til å sørge for også når det gjelder fiskeeksporten.

Det er ikke holdbart grunnlag for å si at det ikke har vært gjort tilfredsstillende framskritt på dette område med den norske organisasjon vi har i Frionor. Den har løst mange meget vanskelige problemer. Blant annet har det lyktes dem å komme inn i kolonialforretningene rundt om i mange av forbrukerlandene hvor det var slik da denne fiskeeksporten begynte, at produktene var henvist til å bli solgt bare gjennom spesialforretninger. Den vanskeligheten er ryddet av veien de fleste steder. Det har lyktes Frionor å komme inn meget kraftig og gunstig på det store amerikanske markedet, hvor selskapet sågar har opprettet en egen fabrikk for "fish sticks". Når en ser på eksporttallene, må en jo medgi at det har vært en vellykt oppbygging av et norsk salgsapparat på de store markeder, de som teller. Og det vil kunne fortsette. Men det som skjer hvis Nestlé får konsesjon og kommer inn, det vil være at Nestlé ved hjelp av norsk førsteklasses råstoff vil legge vanskeligheter i veien for den nasjonale salgsorganisasjon, det er det ganske enkle forholdet.

Til slutt bare et par ord i anledning av det fiskeriministeren sa om at det ikke var råd å få norske interessenter koblet inn. Jeg er fullstendig enig i at det ikke lar seg gjøre på de vilkår som Freia/Marabou har oppnådd. Men det kan da ikke være fiskeriministerens mening at en skal gi opp overfor det problem en står overfor der fordi om det ikke lykkes å få dem til å gå inn på akkurat de vilkår som der er stilt opp, og som jeg medgir er slik at det ikke er råd for en bedrift som skal drive

forretningsmessig, å godta dem og drive på dem. Men vi har da løst mange andre og langt mer pengekrevende og verre oppgaver enn dette, for å kunne holde kontroll over vitale norske interesser, og det må la seg gjøre på dette feltet også. Jeg skal ikke gå nærmere inn på de tanker en kan gjøre seg om hvordan det kan utføres nå, men jeg er helt overbevist om at her er det vei, hvis det bare er vilje til det.

Nybø: Det var bare en ganske kort bemerkning om en sak som egentlig ligger på kanten av det vi her holder på med. Jeg forsto hr. Johs. Olsen som om han ville tilbakeføre det dårlige driftsresultatet for Fi-No-Tro til Findus. Da må i hvert fall jeg protestere. Vi får anledning til å komme tilbake til dette når meldingen for Fi-No-Tro-anleggene for 1961 kommer til behandling, og vi skal diskutere det store underskudd som er fremkommet det driftsåret.

Jeg vil gjerne også få lov å legge til at jeg ser det slik at når et stort og kapitalsterkt firma som Nestlé går inn for salg av frossenfisk, vil det etter min mening ikke redusere de muligheter som f.eks. Frionor vil ha. Tvert imot vil dette store og mektige firmaet med sitt forgrenede salgsapparat simpelthen bane veien for ytterligere bruk av disse produktene. Av en oppgave i dagspressen her forleden fikk vi jo opplyst at Nestlé var nr. 4 av de 25 største omsetningsfirmaene i Vest-Europa, og det er klart at et firma med slike muligheter til å bringe en slik vare fram til konsumentene i hvert fall i alle land i Vest-Europa, også vil bane veien for ytterligere forbruk av frossenfisk. Jeg tror Frionor tvert imot kommer til å ha glede av det arbeidet.

Flem: Det var bare en kort merknad til det som formannen sa. Det skulle vel for så vidt ikke være nødvendig å gi uttrykk for at det selvsagt er slik at det er både fordeler og "bakdeler" med alle ting. Men når det gjelder det som formannen var inne på, fordelene ved å få denne store salgsorganisasjonen inn i bildet, ser jeg det slik at nettopp i en så pass stor næring som fiskerinæringen burde Norge ha en reell sjanse til å drive i internasjonal målestokk, når det gjelder markedsføring av våre fiskeprodukter, nettopp her måtte vi kunne klare å konkurrere med disse store konsernene. Men selvsagt er det da en forutsetning at vi sikrer oss og tar hånd om alt vårt råstoff, for å kunne drive i en slik stor stil som det ser ut til vil bli mer og mer nødvendig framover. Og jeg kan ikke se det slik at det skulle være nødvendig å gi opp denne kampen, for hvis vi ikke skal kunne klare det nettopp i en så stor næring i Norge som fiskerinæringen, så vil vi i all fall ha små sjanser i alle våre mindre næringer.

Formannen: Jeg har ikke flere talere inntegnet. Jeg vil da bare få lov å svare på det som hr. Borten sa. Jeg vil gjerne slå fast at jeg er tilhenger av den politikk at vi i størst mulig utstrekning skal forsøke å foredle våre produkter selv. Men jeg vil gjøre oppmerksom på at når det gjelder omsetningen av fiskeprodukter, dreier det seg om foredlede produkter hvor det er av meget stor betydning at de kommer ut i detaljhandelen, mens det derimot når det gjelder våre råstoffer dreier seg om større avtagere – det er gjerne store bedrifter som er avtagere av råstoffene – og man står

derfor ikke der overfor det samme detaljhandelproblem som man gjør med hensyn til fiskeriproduktene. Derfor kan det ikke på noen måte konstrueres slik at jeg, fordi jeg er tilhenger av å gi denne Findus-konsesjon, vil gjøre det samme for vår treforedlingsindustri. Ikke på noen måte.

Når det så gjelder at jeg skulle ha gjort en sirkelgang i tankegangen og ville overføre midler fra Nord-Norge til en Oslo-bedrift, vil jeg gjøre oppmerksom på at Freia nå tross alt er en bestående bedrift, og det ville være ganske hardt for næringslivet her i denne by om den skulle gå over ende eller måtte innskrenke. Ellers, bortsett fra det at man ikke må føre en slik politikk at man slår slike bestående bedrifter over ende, er jeg fullt og helt tilhenger av den oppfatning at Oslo er mettet med industrivirksomhet og ikke bør få noe synderlig mer.

Men nå må fiskerikomiteens medlemmer forlate dette møte fordi fiskerikomiteen selv skal ha et møte, og da vil jeg foreslå at vi bare gir fiskeriministeren, som også har andre ting han skal vareta, ordet til noen avsluttende bemerkninger.

Statsråd Lysø: Jeg har med stor interesse sittet og hørt på drøftingene i disse tre møtene. De som går imot at konsesjon skal gis, eller vil at konsesjonen skal utsettes, har begrunnet sitt standpunkt i det alt vesentlige ut fra at dette konkurrerende element i norsk fiskeforedling og salg som Findus representerer, er til skade for norsk fiskerinæring totalt sett, de mener at denne konkurransen vil virke ødeleggende på norsk fiskeproduksjon, foredling og salg. Det synes jeg er et noe merkverdig standpunkt og en noe merkverdig grunngeving. For det første vet vi nå ikke hvorledes dette nye selskapet vil komme til å opptre i norsk fiskeripolitikk når det gjelder kjøp. Man har tillagt det alle mulige uhederlige formål med sin virksomhet her i Norge. Så vidt jeg kjenner til, har konsernet Nestlé drevet en meget hederlig forretningsvirksomhet. Det er det vi kjenner til. At de vil vise seg å bli noen røvere når de kommer inn i norsk fiskerinæring, det bygger på hypotetiske forestillinger som man ikke har noe som helst grunnlag for.

Men hvis man er opptatt av at man ikke skal bringe inn et konkurranseelement, at vi i norsk fiskerinæring ikke skal ha et konkurranseelement som f.eks. er villig til å betale overpris utover den fastsatte minstepris til bestemte tider – hvis det er problemet, ja, da må jeg si, som jeg også nevnte på forrige møte, at det ganske enkelt kan ordnes ved at salgslaget fastsetter faste priser. Da vil en beskytte enhver interesse som måtte gjøre seg gjeldende fra de norske produsenters side. Og en slik bestemmelse kan en gjennomføre i medhold av råfiskloven, en behøver ikke dertil noen lovendring eller noe slikt, en kan gjennomføre det når som helst, og hvor som helst. Så den siden skulle der være dekket. Men la meg peke på at fiskeren, han som driver i båten, jo har et annet syn på konkurransen og villigheten til å betale overpriser. Det har alltid på det hold vært stor interesse for at det er konkurranse innenfor fiskeriene, som gir muligheter for en høyere pris. Den interessen finner en som sagt hos dem som står med begge beina i båten.

At dette industrianlegget i Hammerfest, som ligger der og som nå ved at konsesjon gis, kan kobles til et salgssapparat som kan markedsføre norsk fisk, skal

være noen ulykke for norsk fiskerinæring, det er ikke jeg i stand til å øyne eller begripe, det må jeg si. Tvert imot har jeg ment at det ville være et stort pluss, en stimulans. Men skal vi derimot gå den andre veien, og beskytte den norske fiskeforedling ved å forhindre enhver form for konkurranse, hvordan blir forholdene da? Har vi noen garanti for at næringen, og lønnsomheten i næringen, kan løftes oppover hvis man beskytter og konserverer den bestående produksjon og omsetning innenfor fiskeriene?

Hr. Flem nevnte at vi nå burde ta under overveielse å åpne adgang for norske fiskere til å gå til utenlandske havner. Jeg må si at det gir i sannhet perspektiver for virksomheten i Norge. Men hvorfor er de interessert i å gå til andre havner? Jo, fordi de kan få en bedre betaling.

Har vi ikke, derimot, en absolutt interesse av å få mest mulig av råstoffet foredlet i Norge? Jo, det har vi naturligvis. Men vi vil ikke oppnå det ved å kneble enhver konkurranse og forhindre at vi får norsk fisk inn på dette omsetningsapparat som Nestlé representerer. Hvis vi går den veien at vi får dét, – som jeg tror vil være riktig – kan vi ha muligheter for i løpet av en tid å komme opp i priser her i Norge for råstoff som eliminerer enhver interesse av å gå til utenlandske havner med sitt råstoff.

Det har vært pekt på det vilkår i kontrakten at det skal leveres til kostpris. Vi må være oppmerksom på at det gjelder i det tilfelle at Findus International S.A. *ikke* får konsesjon. Hvis de får konsesjon, vil naturligvis ikke den forutsetningen ligge til grunn. Det er i det tilfelle at konsesjon blir nektet, at Findus, som da fremdeles eies av Freia/Marabou i henhold til den kontraktsbestemmelsen skal levere til kostpris, men det er også bare i det tilfelle.

La meg til slutt si dette: Vel har vi problemer i norsk fiskerinæring, det vet alle som er i Stortinget, og alle er opptatt av å finne veier for å kunne løse de lønnsomhetsproblemer vi har i næringen. Men det er med ikke liten forundring jeg har sittet og hørt på diskusjonen i disse tre møtene. Jeg har spurt meg selv: De som har den innstilling at de er redd for konkurranse, redd for at vi skal få et bredere marked utover i verden for våre produkter, hvilket alternativ har de for å heve lønnsomheten i næringen på kortere og lengre sikt? Jeg er ikke i stand til å øyne det. Vi vil ikke nå det ved å konservere og beskytte de bestående forhold og stenge ute enhver konkurranse, ethvert initiativ og enhver mulighet for å få våre produkter ut på verdensmarkedet i større utstrekning enn nå. Vi når ikke fram ved å gå den veien, det tror jeg med atskillig sikkerhet jeg kan si. Vel, jeg skal ikke si noe mer om denne saken. Jeg vil bare si at det har vært interessant å høre på debatten her, og de som har så mange betenkeligheter, kan i all fall ikke være særlig bekymret for hvorledes vi skal kunne heve lønnsomhetsnivået i næringen – det kan de umulig være.

Formannen: Hr. Borten og hr. Borgen hadde bedt om ordet. Jeg gir dem da ordet til replikker, men jeg har dessuten selv også en annen sak som jeg gjerne vil forelegge.

Borten: Jeg skal være meget kort. Jeg vil bare konstatere at synet er ikke forskjellig rent prinsipielt, men at det i denne spesielle saken muligens kan fortone seg slik. Jeg tror ikke det er så stor skilnad på foredling av fisk som råvare og aluminium. Det fikk vi et levende inntrykk av da vi hadde generaldirektør Owe her i komiteen, for han pekte nettopp på samme tendens til integrasjon for å få varene helt fram til forbrukerne også for aluminium. Vi har stort sett det samme her.

Ellers vil jeg tilføye at når det gjelder resonnementet fra fiskeriministeren, er det vel ikke riktig å si, fordi om man er reservert, at man er imot å bruke konkurransemomentet som prishevende mekanikk. Men jeg ser det slik i hvert fall at Nestlé er et mektig konsern, som har interesse av å skaffe seg råvaren billigst mulig. Det ligger i sakens natur, og de vil ikke betale en sou mer for fisken enn høyst nødvendig for å få denne råvaren, enn som passer inn i deres forretningsmessige opplegg.

Jeg tror også vi kan si at vi er enige i komiteen om at det er en side av saken vi er redd ved alle slike kjempekonsern, at de gjennom sin markedspolitikk kan tilrive seg en monopolstilling som vi har vanskelig for å føre kontroll over. Og da er det aspektene på lang sikt etter min mening bør veie noe.

Borgen: Jeg vil bare minne fiskeriministeren om at Nestlé selvfølgelig har et helt annet motiv for sin økonomiske virksomhet enn det et norsk selskap har. – Nestlé's nemlig å skaffe sine aksjonærer størst mulig utbytte av den kapital det setter inn, og det vil ikke ha noen bekymring for hvordan det går med norske fiskerier og norsk næringsliv. Dette motiv bør ikke glemmes. Hvis det ellers var så enkelt å løse de norske fiskeriers problemer ved å slippe inn utenlandske selskaper som en fikk inntrykk av at fiskeriministeren nå til slutt mente, hvorfor spør man da i det hele tatt disse to komiteene om hvordan Regjeringen skal opptre i denne saken? Det forekommer meg i det hele tatt at det må være langt flere vanskelige problemer involvert i denne saken enn en kunne få inntrykk av på grunnlag av fiskeriministerens siste innlegg, for hadde det hele vært så enkelt og rett fram, hadde det vel ikke vært noen grunn til overhodet å spørre om vår mening.

Formannen: Vi kan vel dermed anse debatten for avsluttet.

Jeg vil bare lese opp et brev som jeg på eget ansvar vil sende til Presidentskapet, fordi en rekke av dem som har deltatt i disse møtene, har henvendt seg til meg om denne saken. Jeg vil bare bekjentgjøre at jeg sender dette brevet – jeg forelegger det ikke til noen vedtagelse. Det fremgår av brevet hva det gjelder:

"Som formann for utenriks- og konstitusjonskomiteen ledet jeg de felles møter som ble holdt av medlemmene i sjøfarts- og fiskerikomiteen og medlemmene i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite for å drøfte spørsmålet om Findus-konsesjonen.

Den 12. november brakte "Norges Handels- og Sjøfartstidende" på lederplass en artikkel med tittelen: "Findus-kvaler i Storting og regjering". Siste halvdel av artikkelen inneholder opplysninger om hva som foregikk på det første møte, blandet sammen med et partsinnlegg i saken.

Flere av dem som deltok i møtet har overfor meg pekt på at de er avskåret fra å beriktige de fremsatte påstander eller redegjøre for sin egen holdning på grunn av møtenes fortrolige karakter.

Som den som ledet disse forhandlinger finner jeg det å være min plikt å henlede Presidentskapets oppmerksomhet på denne artikkelen og overveie om det er nødvendig å innskjerpe bestemmelsene om fortrolige og hemmelige dokumenter og møter. Jeg henviser i så henseende til den instruks som Regjeringen nylig sendte rundt om behandlingen av dokumenter som er merket "taushetsplikt".

Jeg henstiller også til Presidentskapet å ta saken opp med Stortingets Presselosje, idet det så vidt jeg vet har vært en uskreven lov at pressen ikke refererer fra fortrolige møter selv om den får tak i slike opplysninger. Hvis ikke dette fortsatt skal være regelen vil det ødelegge tillitsforholdet mellom stortingsrepresentantene og medlemmer av Presselosjen.

Jeg vedlegger et eksemplar av den omtalte artikkel."
Jeg vil sende dette brev til Presidentskapet, som får avgjøre saken selv.

Møtet hevet kl. 12.10.